

Sakspapir

Høringsuttalelse til strategi for ÅRIM

Dokumentinformasjon:

Saksbehandler: Sigrun Jahren Tlf: 70 16 27 22 E-post: postmottak@alesund.kommune.no	ArkivsakID: 12/1819 JournalID: 17/2018
--	---

Behandling:

Saksnr	Utvalg	Dato
010/17	Formannskapet	24.01.2017
007/17	Bystyret	02.02.2017
016/17	Bystyret	09.03.2017

016/17 - Bystyret

Vedtak:

1. Ålesund kommune stiller seg i alt vesentlig grad bak strategidokumentet frå ÅRIM slik det er presentert i Strategi 2017 – 2025.
 - a. Tilbodet til innbyggerane bør vidareutviklast for å sikre at det er i samsvar med nasjonale og lokale miljømål
 - b. Det er ei klar målsetting å redusere avfallsmengda og auke graden av gjenbruk
 - c. Det bør arbeidast vidare i dialog mellom ÅRIM og eigarkommunane for å redusere dobbeltarbeid og effektivisere avfallshandteringa i kommunane.
2. Så snart nye Ålesund er etablert vil ein komme tilbake til ei ny vurdering når det gjeld overføring av ansvar til ÅRIM også for innhenting av næringsavfall innanfor nye Ålesund kommune sine grenser. Her må det takast omsyn til gjeldande regelverk, effektivitet og lønsemd.
3. For å nå strategimåla som elles er presentert i dokumentet stiller Ålesund kommune seg bak fylgjande tiltak i løpet av perioden:
 - a. Finne framtidretta behandlingsløysing for matavfall og innføre henteordning for matavfall
 - b. Innføre henteordning for glas og metallemballasje i tillegg til den metallgjenvinninga av aske frå TK Kraftvarme, som skjer i Ålesund kommune sin regi på Bingsa.
 - c. Utgreie ettersortering av restavfall for å utvinne fleire ressursar

- d. Samarbeide med kommunane for å etablere fleire renovasjonsløysingar under bakken
- e. Etablere tilbod om levering av gjenstander til gjenbruk på miljøstasjonane
- f. Samarbeide med eigarkommunane og andre aktørar som Sunnmøre Friluftsråd for å redusere marin forsøpling i nærområda
- g. Vidareutvikle kommunikasjonen med innbyggerane om avfallsreduksjon, kjeldesortering og gjenbruk. Legge vekt på haldningsskapande arbeid særleg retta mot barn og unge

Vedtak oversendelsesforslag:

Det skal vurderes å sette opp pante-ringer eller lignende stativ for panteflasker ved flere offentlige søppelkasser.

Behandling:

Spørsmål til habilitet for representanter i representantskapet fremmet av Tore Johan Øvstebø

Tore Johan Øvstebø (KRF), Anne Kristin Bryne (A), Anita Hjelvik Sætremyr (FRP), Børge Wiig (H) og Jarle Hauge Steffenssen (MDG) fratradte før behandling av habilitetsspørsmålet. Vara var ikke innkalt.

I sak formannskapet sin sak 010/17 den 24. januar 2017 stilte Tore Johan Øvstebø (KRF) og Anne Kristin Bryne (A) spørsmål om egen og representantskapsmedlemmer i ÅRIM sin habilitet.

Øvstebø er leder i representantskapet til ÅRIM som skal gjøre vedtak om strategien til ÅRIM som er på høring.

I forvaltningslovens § 6, 1. ledd er representantskapet bevisst utelatt som direkte inhabile. Det må derfor vurderes og tas stilling til om det foreligger "særlige forhold som tilsier inhabilitet" etter forvaltningslovens § 6, 2. ledd. Formannskapet uttrykte at det er uheldig at en person skal gi råd til seg selv og at det i lignende tilfeller, i blant annet fylkeskommunen, blir vurdert og praktisert vedtak om inhabilitet.

Da formannskapet var usikre på hva som er riktig, avgjorde et enstemmig formannskap ut fra "føre var prinsippet" at Øvstebø er inhabil til å delta i behandlingen av saken.

Etter dette er en ny utredning vedrørende habiliteten til representantskapsmedlemmer generelt, innhentet fra kommuneadvokaten. I denne vurderingen konkluderes det med at det ikke foreligger særlige grunner som tilsier inhabilitet.

Forvaltningsloven § 6, 1. ledd omhandler direkte inhabilitet for en part eller en som har en gitt tilknytning til en part. I følge fvl. § 6, 1. ledd bokstav e) er personer som *«leder eller har ledende stilling i, eller er medlem av styret eller bedriftsforsamling» «...for et selskap som er part.»* Medlemmer av representantskapet er ikke med i ovennevnte oppstilling i fvl. § 6, 1. ledd bokstav e. Begrunnelsen for dette er at representantskapet sitter som representanter for eier og skal fremme eiers syn i motsetning til styremedlemmer mm som skal ivareta selskapets interesser.

Det er ikke kjent at representantskapsmedlemmene eller deres nærstående har noen

økonomiske fordeler eller ulemper rundt saken. Dersom rollene i seg selv skal representere «et særegent forhold som er egnet til å svekke tilliten til» må de i så fall ha en spesiell tilknytning til selskapet i en eller annen form utover at de er representantskapsmedlemmer.

Representantene ble enstemmig erklært habile til å delta i behandlingen.

Alternativt forslag fra Kristelig Folkeparti, Arbeiderpartiet, Sosialistisk vestreparti og Miljøpartiet det grønne fremmet av Tore Johan Øvstebø

1. Ålesund kommune stiller seg i alt vesentlig grad bak strategidokumentet frå ÅRIM slik det er presentert i Strategi 2017 – 2025.

a. Tilbudet til innbyggerane bør vidareutviklast for å sikre at det er i samsvar med nasjonale og lokale miljømål

b. Det er ei klar målsetting å redusere avfallsmengda og auke graden av gjenbruk

c. Det bør arbeidast vidare i dialog mellom ÅRIM og eigarkommunane for å redusere dobbeltarbeid og effektivisere avfallshandteringa i kommunane.

2. I samband med etableringa av nye Ålesund må relasjonen til ÅRIM vurderast på nytt, slik alle interkommunale selskap må opp til ny vurdering. I denne vurderinga inngår også ei vurdering av korleis innhenting av næringsavfallet i den nye kommunen skal handterast. Her må det takast omsyn til gjeldande regelverk, effektivitet og lønsemd.

3. For å nå strategimåla som elles er presentert i dokumentet stiller Ålesund kommune seg bak fylgjande tiltak i løpet av perioden:

a. Finne framtidretta behandlingsløysing for matavfall og innføre henteordning for matavfall

b. Innføre henteordning for glas og metallemballasje i tillegg til den metallgjenvinninga av aske frå TK Kraftvarme, som skjer i Ålesund kommune sin regi på Bingsa.

c. Utgreie ettersortering av restavfall for å utvinne fleire ressursar

d. Samarbeide med kommunane for å etablere fleire renovasjonsløysingar under bakken

e. Etablere tilbud om levering av gjenstander til gjenbruk på miljøstasjonane

f. Samarbeide med eigarkommunane og andre aktørar som Sunnmøre Friluftsråd for å redusere marin forsøpling i nærområda

g. Vidareutvikle kommunikasjonen med innbyggerane om avfallsreduksjon, kjeldesortering og gjenbruk. Legge vekt på haldningsskapande arbeid særleg retta mot barn og unge

4. Det må leggest vekt på at søppeldunkar, nye som gamle, ikkje vert ståande på fortau til hinder og sjenanse for allemn ferdsel.

Oversendelsesforslag fra Arbeiderpartiet fremmet av Peter Linge Hessen

Det skal vurderes å sette opp pante-ringer eller lignende stativ for panteflasker ved flere offentlige søppelkasser.

Alternativt forslag fremmet av Fremskrittspartiet ved Geir Stenseth
Rådmannens forslag fremmes på nytt.

Votering:

Geir Stenseths (FRP) forslag likt rådmannens opprinnelige forslag ble satt opp mot de to andre alternative forslagene. Rådmannens opprinnelige forslag falt med 26 mot 23 stemmer.

Formannskapetets tilråkning ble vedtatt med 25 mot 24 stemmer.

Tore Johan Øvstebøs (KRF) alternative forslag falt med 25 mot 24 stemmer

Peter Linge Hessen (A) sitt oversendelsesforslag ble enstemmig vedtatt.

007/17 - Bystyret

Vedtak:

Saken utsettes til neste bystyremøte 9. mars 2017 på grunn av tidsmessige hensyn.

Behandling:

Votering:

010/17 - Formannskapet

Tilråkning:

Alternativt forslag til vedtak:

1. Ålesund kommune stiller seg i alt vesentlig grad bak strategidokumentet frå ÅRIM slik det er presentert i Strategi 2017 – 2025.

a. Tilbodet til innbyggerane bør vidareutviklast for å sikre at det er i samsvar med nasjonale og lokale miljømål

b. Det er ei klar målsetting å redusere avfallsmengda og auke graden av gjenbruk

c. Det bør arbeidast vidare i dialog mellom ÅRIM og eigarkommunane for å redusere dobbeltarbeid og effektivisere avfallshandteringa i kommunane.

2. Så snart nye Ålesund er etablert vil ein komme tilbake til ei ny vurdering når det gjeld overføring av ansvar til ÅRIM også for innhenting av næringsavfall innanfor nye Ålesund kommune sine grenser. Her må det takast omsyn til gjeldande regelverk, effektivitet og lønsemd.

3. For å nå strategimåla som elles er presentert i dokumentet stiller Ålesund kommune seg bak fylgjande tiltak i løpet av perioden:

- a. Finne framtidretta behandlingsløysing for matavfall og innføre henteordning for matavfall
- b. Innføre henteordning for glas og metallemballasje i tillegg til den metallgjenvinninga av aske frå TK Kraftvarme, som skjer i Ålesund kommune sin regi på Bingsa.
- c. Utreie ettersortering av restavfall for å utvinne fleire ressursar
- d. Samarbeide med kommunane for å etablere fleire renovasjonsløysingar under bakken
- e. Etablere tilbod om levering av gjenstander til gjenbruk på miljøstasjonane
- f. Samarbeide med eigarkommunane og andre aktørar som Sunnmøre Friluftsråd for å redusere marin forsøpling i nærområda
- g. Vidareutvikle kommunikasjonen med innbyggjarane om avfallsreduksjon, kjeldesortering og gjenbruk. Legge vekt på haldningsskapande arbeid særleg retta mot barn og unge

Behandling:

Alternativt forslag fremmet av KRF, SV, AP og MDG ved Sindre Nakken

Alternativt forslag til vedtak:

1. Ålesund kommune stiller seg i alt vesentlig grad bak strategidokumentet frå ÅRIM slik det er presentert i Strategi 2017 – 2025.

- a. Tilbodet til innbyggjarane bør vidareutviklast for å sikre at det er i samsvar med nasjonale og lokale miljømål
- b. Det er ei klar målsetting å redusere avfallsmengda og auke graden av gjenbruk
- c. Det bør arbeidast vidare i dialog mellom ÅRIM og eigarkommunane for å redusere dobbeltarbeid og effektivisere avfallshandteringa i kommunane.

2. Så snart nye Ålesund er etablert vil ein komme tilbake til ei ny vurdering når det gjeld overføring av ansvar til ÅRIM også for innhenting av næringsavfall innanfor nye Ålesund kommune sine grenser. Her må det takast omsyn til gjeldande regelverk, effektivitet og lønsemd.

3. For å nå strategimåla som elles er presentert i dokumentet stiller Ålesund kommune seg bak fylgjande tiltak i løpet av perioden:

- a. Finne framtidretta behandlingsløysing for matavfall og innføre henteordning for matavfall
- b. Innføre henteordning for glas og metallemballasje i tillegg til den metallgjenvinninga av aske frå TK Kraftvarme, som skjer i Ålesund kommune sin regi på Bingsa.
- c. Utreie ettersortering av restavfall for å utvinne fleire ressursar
- d. Samarbeide med kommunane for å etablere fleire renovasjonsløysingar under bakken
- e. Etablere tilbod om levering av gjenstander til gjenbruk på miljøstasjonane
- f. Samarbeide med eigarkommunane og andre aktørar som Sunnmøre Friluftsråd for å redusere marin forsøpling i nærområda
- g. Vidareutvikle kommunikasjonen med innbyggjarane om avfallsreduksjon, kjeldesortering og gjenbruk. Legge vekt på haldningsskapande arbeid særleg retta mot barn og unge

Spørsmål om habilitet stilt av Tore Johan Øvstebø

Tore Johan Øvstebø (FRP) fratradte før votering av habilitetsspørsmålet og Anne Berit Støyva Emblem (AP) tiltrådte som vara.

Øvstebø er leder i representantskapet til ÅRIM som skal gjøre vedtak om strategien til ÅRIM

som er på høring.

I forvaltningslovens § 6, 1. ledd er representantskapet bevisst utelatt som direkte inhabile. Det må derfor vurderes og tas stilling til om det foreligger "særlige forhold som tilsier inhabilitet" etter forvaltningslovens § 6, 2. ledd. Formannskapet uttrykte at det er uheldig at en person skal gi råd til seg selv og at det i lignende tilfeller, i blant annet fylkeskommunen, blir vurdert og praktisert vedtak om inhabilitet.

Da formannskapet er usikre på hva som er riktig, avgjorde et enstemmig formannskap ut fra "føre var prinsippet" at Øvstebø er inhabil til å delta i behandlingen av saken.

Øvstebø ble enstemmig erklært inhabil etter forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Spørsmål om habilitet stilt av Jarle Hauge Steffenssen

Jarle Hauge Steffenssen (MDG) fratrådte før votering av habilitetsspørsmålet og Njål Bele (AP) tiltrådte som vara.

Steffenssen er medlem i representantskapet til ÅRIM som skal gjøre vedtak om strategien til ÅRIM som er på høring.

I forvaltningslovens § 6, 1. ledd er representantskapet bevisst utelatt som direkte inhabile. Det må derfor vurderes og tas stilling til om det foreligger "særlige forhold som tilsier inhabilitet" etter forvaltningslovens § 6, 2. ledd. Formannskapet uttrykte at det er uheldig at en person skal gi råd til seg selv og at det i lignende tilfeller, i blant annet fylkeskommunen, blir vurdert og praktisert vedtak om inhabilitet.

Da formannskapet er usikre på hva som er riktig, avgjorde et enstemmig formannskap ut fra "føre var prinsippet" at Steffenssen er inhabil til å delta i behandlingen av saken.

Steffenssen ble enstemmig erklært inhabil etter forvaltningslovens § 6, 2. ledd.

Votering:

Rådmannens innstilling falt med 7 mot 6 stemmer.

Sindre Nakken (AP) sitt alternative forslag ble vedtatt med 7 mot 6 stemmer.

Rådmannens innstilling:

Bystyret vedtar følgende:

1. Ålesund kommune ønsker å avvente avgjørelse om eventuell separat innsamling av matavfall til detaljer rundt kostnader og avsetning for matavfall, hvor bruk av biorest og biogass samt mulige miljøpåvirkninger er utredet.
2. Ålesund kommune ønsker ikke innført separat innsamlingsordning for glass og metallemballasje, utover dagens returpunkter, ettersom dette vil undergrave

kommunens investeringer i askesorteringsanlegg, samtidig som det kun gir marginal økning i gjenvinning.

3. Ålesund kommune ønsker ikke å delta i bygging av anlegg som er i konflikt med allerede etablerte løsninger i kommunens regi.
4. Ålesund kommune ønsker også flere nedgravde løsninger, i tråd med kommuneplanen. Finansiering må skje i tråd med lovverk.
5. Ålesund kommune ønsker økt fokus på avfallsreduksjon og gjenbruk, i tråd med nasjonale mål.
6. Ålesund kommune vil fortsette sitt arbeid mot marin forurensning i egen regi. Dette kan ikke dekkes innenfor selvkostområdene.
7. Ålesund kommune er enig med Årim i at holdningsskapende arbeid er viktig. Det er viktig at etablerte opplegg i kommunens regi opprettholdes, og at allerede utarbeidet materiell fra ulike organisasjoner benyttes framfor produksjon av eget informasjonsmateriell om samme tema.
8. Ålesund kommune ser det som mest hensiktsmessig at eventuelle endringer i fagmiljø og oppgaver som i dag ligger i kommunen, skjer i forbindelse med etablering av nye Ålesund kommune. Det vil være uheldig å foreta større organisatoriske endringer eller overføringer nå uten at dette er drøftet i samråd med de andre kommunene som skal utgjøre den nye storkommunen.
9. Ålesund kommune ønsker ikke at Årim skal opprette et eget næringssselskap i Ålesund og dermed bli en konkurrent til kommunens egen næringsdrift.

Bakgrunn:

Årim har levert et omfattende arbeid med ny strategi. Kommunen vil i dette dokumentet ta for seg hovedpunktene i strategien slik den er framlagt og så godt det lar seg gjøre, redegjøre for mulige konsekvenser av de ulike punktene for Ålesund sin økonomi og for kommunen sine innbyggere.

Årim, som et interkommunalt selskap, er opptatt av helhetlig tilbud til alle sine medlemskommuner. Ålesund kommune sitt ansvar, i tillegg til å være en pådriver i regionen, er å finne den løsningen som er best for kommunens innbyggere, herunder den nye storkommunen. Samtidig må gjeldende selskapsavtale og nasjonalt regelverk følges.

Det er viktig å se framlagt strategiplan i sammenheng med andre prosesser som pågår, der arbeidet med den kommende kommunereformen er den viktigste.

I Fylkesmannen i Møre og Romsdal sin tilråding om framtidig kommunestruktur heter det:

Kommunereforma skal legge til rette for at fleire kommunar slår seg saman til større og

*meir robuste kommunar. Hovudmålet er å skape færre og større kommunar som gir betre kapasitet til å ivareta og vidareutvikle lovpålagde oppgåver, betre moglegheiter til å utvikle berekraftige og gode lokalsamfunn, samt ivareta viktige frivillige oppgåver. Reforma tar utgangspunkt i generalistkommuneprinsippet, som **tilseier at alle kommunar sjølve skal kunne løyse sine lovpålagde oppgåver**. Kommunestrukturen skal legge til rette for ei heilskapleg og oversikteleg forvaltning.*

Kommunereformen forutsetter derfor at det må foretas en gjennomgang av alle interkommunale samarbeidsordninger som berører kommuner som skal slå seg sammen.

Vurdering:

Nedenfor følger kommentarer knyttet til de enkelte punkter i framlagt strategiforslag for Årim.

Kommentarer til hovedmål (strategidokument side 7)

Hovedmål nummer 1 sier: *Avfallet frå innbyggjarane i Ålesundregionen skal gjenvinnast i tråd med EU sine krav for 2020, 2025 og 2030.*

Vedtatte mål i kommuneplan for Ålesund fra 2016 sier at *ressursene i avfallet skal utnyttes best mulig og i tråd med nasjonale og lokale miljømål*. Dette må være førende.

Hovedmål nummer 2 sier: *Talet på hushald som samarbeider om kjeldesorteringsløysingar skal auke.*

Ålesund kommune støtter dette prinsippet.

Hovedmål nummer 3 sier at *Årim skal vere eigarkommunane sin foretrukne leverandør for alle oppgaver innan avfall og slam.*

Ålesund kommune har, i tråd med intensjonen ved stiftelsen av Årim, Årim som foretrukket leverandør for de **lovpålagte** oppgavene innenfor renovasjon og slam. Ålesund kommune har i dag et klart skille mellom selvkostregime og næringsdrift, i egne ansvarsområder, i tråd med gjeldende regelverk. I påvente av ny lov for IKS, er det ikke hensiktsmessig for Ålesund kommune å overføre oppgaver til Årim som ikke er dekket innenfor selvkostbelagte tjenester.

Hovedmål nummer 4 sier: *Årim skal ha ein kostnadseffektivitet i renovasjonstenesta på minst 85 %.*

Dette referer til nasjonal benchmarking, og er målt i forhold til den virksomheten som brukte minst ressurser på å løse oppgavene. For Ålesund sin andel av Årim sine renovasjonskostnader tilsvarer 15 % i overkant av 4,5 millioner kroner. Høy kostnadseffektivitet i renovasjonstjenesten er også i Ålesund kommune sin interesse.

Hovedmål nummer 5 sier at *Årim skal ha ein kundetilfredsheit på minst 80 %.*

Ålesund kommune er også opptatt av en høy kundetilfredshet.

Kommentarer til hovedmål satsningsområder (strategidokument fra side 8)

Hovudsatningsområde 1: Meir avfall til gjenvinning og gjenbruk – ny kjeldesortingsløsning for Årim

Tiltak 1: Innføre henteordning for matavfall.

Det er i dag ikke opparbeidet mottaksløsninger (omlastingsstasjoner) for matavfall i regionen. Det er heller ingen biogassanlegg som kan ta i mot matavfall i Møre og Romsdal i dag. Flere anlegg er imidlertid i tidlig planleggingsfase. Årim anslår årlig utsortering av matavfall til ca 8000 tonn for hele Årim, noe som tilsvarer i underkant av 4000 tonn fra Ålesund. Ved å starte separat innsamling før et anlegg er etablert i regionen tilsier dette en utskipning av oppimot 160 lastebiler per år, eller 5 biler i uka fra Ålesund utfra Årim-tall.

Det er omdiskutert hvorvidt biorest fra matavfall er attraktivt som jordforbedringsprodukt pga innhold av mikroplast og miljøgifter. Avsetningen på en biorest fra biogassproduksjon er avhengig av jordbruksarealer som kan ta imot, eller av etterbehandling for å produsere jordprodukter ved kompostering el.

Et biogassanlegg må dimensjoneres for tilgjengelig mengde bioavfall. Tilstrekkelig avfallsmengde er kritisk for å oppnå lønnsomhet. Det er her viktig at dette ikke kommer i konflikt med målet om avfallsminimering, som ligger øverst i avfallspyramiden (se under, figur sakset fra Årim sitt strategidokument). Fremtiden i Våre Hender jobber aktivt med et holdningsprosjekt for å minimere matsvinn, der Ålesund og Årim deltar.

Ålesund kommune mener at dagens situasjon når det gjelder lokalt mottak, forskning og lovgivning tilsier at en bør vente med å innføre kostnadsdrivende tiltak, som en slik separat matinnsamlingsordning vil være.

Tiltak 2: Innføre henteordning for glas- og metalleballasje

Ålesund kommune startet innsamling av glass og metall på returpunkt allerede på 90- tallet. Kommunen er positiv til denne formen for kildesortering selv om innsamling via kildesortering gir en fraksjon som har mye forurensning i form av feilsortering og matrester.

Årim gjenvinner glass og metall gjennom Syklus, og mottar vederlag for dette. Ålesund kommune tar ut metaller fra bunnasken fra forbrenningsanlegget. Ålesund kommune starter i

2017 sorteringsanlegg for utsortering av metaller. Dette anlegget vil sortere ut alle typer metaller fra bunnasken. Ålesund kommune vil ha inntekter på det solgte metallet. I bunnaske fra 1000 kg forbrent husholdningsavfall vil Bingsa ta ut aluminium for ca 26,4 kr, etter dagens kurser (ifølge utredning gjort av Mepex). Ved innføring av sentralsortering vil totalt aluminiumsuttak kunne økes til ca 32 kroner (i økningen er ikke kostnader med feilsorteringer i avfallet fra sentralsortering eller ny kildesortering medtatt). Denne økningen vil ikke dekke kostnadene for foreslått tiltak fra Årim, og samtidig gi liten effekt i form av økt materialgjenvinning.

Når det gjelder glassemballasje, vil hele denne fraksjonen materialgjenvinnes fra bunnasken. Krystallisert glass gir bedre bindeevne i slagget/asken, som brukes til vegbygging i flere europeiske land. Syklus gjenvinner innsamlet glass til glassopor som benyttes til veibygging.

I strategidokumentet hevder Årim at *glas- og metallemballasje medfører også driftsproblem i energigjenvinningsanlegg, selv om avfallstypen er lite brennbar, medfører smelting og tilstopping av rister og luftesystemer, som fører til driftsstans og vedlikehold*. TKV avkrefter at dette gjelder deres anlegg. Fraksjonen har der ingen praktisk betydning, utover økt slaggmengde/askemengde.

Ålesund kommune foreslår derfor, utfra økonomiske og miljømessige grunner, at innsamling av denne fraksjonen beholdes slik den er i dag, gjennom bruk av returpunkt og utsortering av metaller fra asken.

Tiltak 3: Finne behandlingstiløysing for matavfall

Regjeringen har gitt Miljødirektoratet i oppgave å vurdere pålegg til kommunene om gjenvinning av matavfall. Ålesund kommune er enig i at matavfallet skal gjenvinnes. Dette gjøres i dag gjennom energigjenvinning hos TKV. Hverken utvinning av energi gjennom forbrenning eller produksjon av biogass er å regne som materialgjenvinning, og kan dermed ikke regnes inn i nasjonale mål for materialgjenvinning. Biogassanlegg for avfall har ifølge Avfall Norge en biologisk rest på typisk 50 % i forhold til tilført biologisk materiale. Fullstendig anaerob nedbrytning vil gi en biorest på ca 10 %. Bioresten regnes i dag som materialgjenvinning, begrunnet i innholdet av næringsstoffene nitrogen og fosfor. I hele Europa forskes det på gjenvinning av fosfor. Tyske forbrenningsanlegg gjenvinner i dag fosfor fra bunnaske. Det er et kjent faktum at grunnstoff ikke forsvinner.

Ålesund kommune er kjent med at flere biogassanlegg er under planlegging, men er ikke involvert eller informert om hvordan noen av disse er tenkt å skulle fungere. Kommunen trenger derfor detaljert informasjon om etablering, kostnader og miljøgevinst av et slikt anlegg før en beslutning om eventuell deltakelse kan bli tatt.

For å minimere unødvendig transport av avfall, samt å utnytte våre lokale ressurser i avfallsbehandlingen, mener Ålesund kommune at inntil lokale løsninger er på plass avventes innføring av utsortering av matavfall.

Årim kalkulerer kostnaden ved tiltak 1, 2 og 3 til kroner 150,- pr abonnent i 5 år. For Ålesund sin del vil dette gi en total kostnad på ca 10 millioner kroner over perioden.

Utfra Årim sin beskrivelse av ettersorteringsanlegget (tiltak 4), framstår dette som et sentralsorteringsanlegg. Et sentralsorteringsanlegg vil trolig overflødiggjøre separat

innsamling av flere fraksjoner.

Tiltak 4: Ettersortering av restavfall for å utvinne flere ressursar

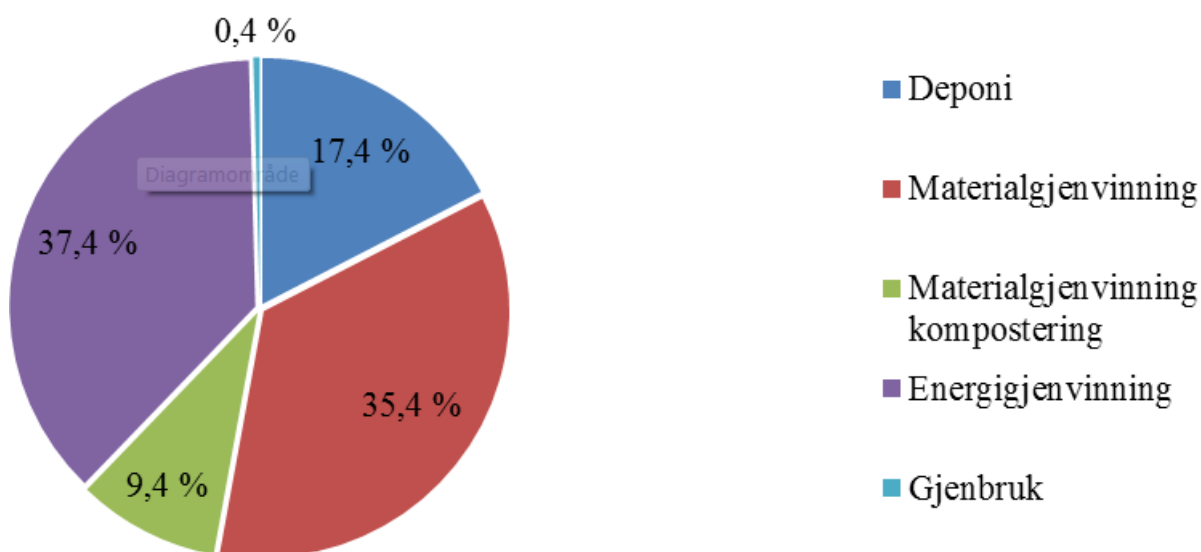
Ålesund kommune er kjent med at Årim sammen med flere interkommunale selskap er i gang med prosjektering og utvikling av et sentralsorteringsanlegg. Kommunen har ikke mottatt noe informasjon om dette, og imøteser en redegjørelse om prosjektet.

Årim oppgir at *Utgreiingskostnadene for desse løysingane vil bli dekkja innanfor dei generelle rammene selskapet disponerer*, noe som betyr at dette dekkes over gebyret til abonnentene.

Ålesund kommune har investert i overkant av 100 millioner kroner i sorteringsanlegg for næringsavfall og grovavfall fra husholdning gjennom de siste 5-10 årene, inkludert askesorteringsanlegg og sorteringshaller. Bingsa Næring arbeider kontinuerlig med nye materialgjenvinningsløsninger og har et meget nært samarbeid med Tafjord Kraftvarme (TKV). Utfra dette, anser Ålesund at det mest hensiktsmessige vil være å utvide allerede eksisterende løsninger med eventuelle ekstra trinn.

Ålesund kommune er sterkt imot at Årim skal etablere eget sorteringsanlegg i konkurranse med kommunens eget anlegg. Dette er feil ressursbruk og vil føre til økonomisk tap for Ålesund kommune. Bingsa Næring mottar og sorterer alle typer avfall fra næringsvirksomheter og miljøstasjoner. Grovavfallet fra ÅRIM sorteres av Bingsa Næring i dag.

Grafikken under viser fordeling, etter sortering, på nedstrømsløsningene for innlevert avfall (kg) til Ålesund kommune sitt avfallsanlegg i Bingsa i 2016:

Total mengde innlevert avfall til Bingsa Næring i 2016 var 106.389.988 kg. Dette inkluderer 9.785.307 kg farlig avfall.

Av total mengde innlevert avfall til Bingsa Næring i 2016 kom 8,83 % fra husholdningskunder i Ålesund, Sula og Skodje som Årim administrerer innsamlingen av. De fraksjoner som Årim administrerer nedstrømsløsninger på er ikke tatt med.

Hovedsatsningsområde 2: Meir effektiv innsamling og betre lokalmiljø

Tiltak 5: Meir av avfallet må under bakken

Årim fremmer forslag om flere nedgravde løsninger. Dette er i tråd med vedtatt kommuneplan fra 2016. Ålesund kommune ønsker å involvere alle tekniske virksomheter for å kunne kartlegge de muligheter som finnes til løsninger for en sikker og god avfallshåndtering i Ålesund. Dette må også vurderes ut fra eksisterende infrastruktur, samtidig som en tar hensyn til brukerne. Ålesund kommune støtter Årim i at alle nye byggefelt bør planlegges med nedgravde løsninger.

Årim angir at tiltaket vil medføre en årlig gebyrøkning på kr 50,- pr. abonnent. Kommuneadvokaten stiller spørsmål ved lovligheten av å innføre et generelt gebyr for å etablere nedgravde løsninger som ikke kommer allmennheten, men kun enkeltabbonenter, til gode. Dette må avklares.

Hovedsatsningsområde 3: Mindre avfall – meir til gjenbruk

Tiltak 6: Etablering av tilbod om levering av produkt til gjenbruk på miljøstasjonane

Ålesund kommune er enig i at Årim setter økt fokus på avfallsreduksjon og gjenbruk, som ligger øverst i avfallspyramiden. Dette er sentrale prinsipper i norsk og internasjonal avfallspolitikk og i tråd med prinsipp om sirkulærøkonomi.

Bingsa Næring samarbeider med Fretex om innsamling av brukte klær til gjenbruk. I 2016 utgjorde dette over 446 tonn fra hele området vi samarbeider om, hvorav 262 tonn kommer fra Ålesund. I tillegg til denne innsamlingen er det flere aktører i Ålesund som samler inn brukte klær fra husholdning.

Tiltak 7: Tiltak mot marin forsøpling

Ålesund kommune har allerede igangsatt tiltak mot marin forsøpling. Ålesund er med på Strandryddedagen på våren i regi av «Hold Norge Rent». Hvert år har lag, organisasjoner, skoler, bedrifter ets. ryddeaksjoner hvor Bingsa henter avfallet og tar hånd om det. I tillegg til dette har vi i flere år også hatt egne ryddelag ute med båt eller bil og ryddet strender ol. På Bingsa leverer alle som rydder strender gratis hele året. For de som ikke har bil, henter kommunen avfallet. Kostnadene til dette er dekket gjennom den daglige driften av Næringsdrift avfall. VAP rydder offentlige strender innenfor sitt driftsbudsjett.

Hovedsatsningsområde 4: Betre kommunikasjon

Ålesund kommune støtter Årim i at kommunikasjon med innbyggere, og ikke minst med

eiern kommunene sine virksomheter innenfor avfall og slambehandling, bør bli bedre.

Tiltak 8: Informasjon om ny kjeldesorteringsløsning i Årim

Ålesund kommune er enig i at informasjon må ut til abonnentene dersom innføring av nye kildesorteringsløsninger blir vedtatt.

Tiltak 9: Holdningsskapende arbeid, særleg mot barn og unge

Holdningsskapende arbeid er viktig. Både Ålesund kommune og Årim har gjort slikt arbeid i en årrekke. Kommunen har det siste året i samarbeid med barnehager arbeidet med å lage en «mini» avfallsplass i Bingsa for barnehager og 1. – 3. klasse i barneskolen. Plassen vil bli utformet som en egen gjenvinningsstasjon, med på forhånd tilpasset avfall. Her vil alle barnehager og småskoler få komme for «å arbeide» på avfallsplassen og lære hva man kan gjenvinne eller lage av avfall. Plassen er separert fra selve avfallsanlegget i Bingsa.

Videre har Bingsa Næring årlig mange skoleklasser fra grunnskole til NTNU på omvisning og «opplæring» i avfall og gjenvinning, i tillegg til at våre ansatte har undervisningstimer på ulike studier på videregående skoler i Ålesund. Da kommunen bygde nytt kontorbygg i Bingsa, ble det lagt inn et eget klasserom/møterom som brukes ved besøk.

LOOP Miljøskole tilbyr gratis undervisningsopplegg om kildesortering, gjenvinning, kretsløp og miljø. Materiell finnes på bokmål og nynorsk, og for alle alderstrinn. Materiellet er tilpasset ulike kompetansemål i læreplanene. Det finnes flere aktører som produserer denne typen materiell. Ålesund kommune mener at eksisterende materiell bør brukes der dette er tilgjengelig, slik at produksjon av eget informasjonsmateriell for *holdningsskapende arbeid* kan reduseres. Årim har estimert dette til en ekstrakostnad på 50,- kroner per år per abonnent, som for Ålesund sine abonnenter i størrelsesorden vil utgjøre 650-700.000,- kroner.

Hovudsatsningsområde 5: Evaluering og videreutvikling av Årim som organisasjon

I Fylkesmannen i Møre og Romsdal sin tilråding om framtidig kommunestruktur heter det:

*Kommunereforma skal legge til rette for at fleire kommunar slår seg saman til større og meir robuste kommunar. Hovudmålet er å skape færre og større kommunar som gir betre kapasitet til å ivareta og vidareutvikle lovpålagde oppgåver, betre moglegheiter til å utvikle berekraftige og gode lokalsamfunn, samt ivareta viktige frivillige oppgåver. Reforma tar utgangspunkt i generalistkommuneprinsippet, som **tilseier at alle kommunar sjølve skal kunne løyse sine lovpålagde oppgåver**. Kommunestrukturen skal legge til rette for ei heilskapleg og oversikteleg forvaltning.*

Som en følge av dette vil flere interkommunale selskaper i Norge bli overført til kommunale virksomheter for å få en bedre politisk styring og mer robuste nye storkommuner.

Ny IKS-lov er under arbeid. Denne har vært ute på høring og forventes vedtatt i løpet av 2017. Den nye loven vil trolig forby blanding av husholdnings- og næringsavfall i samme selskap.

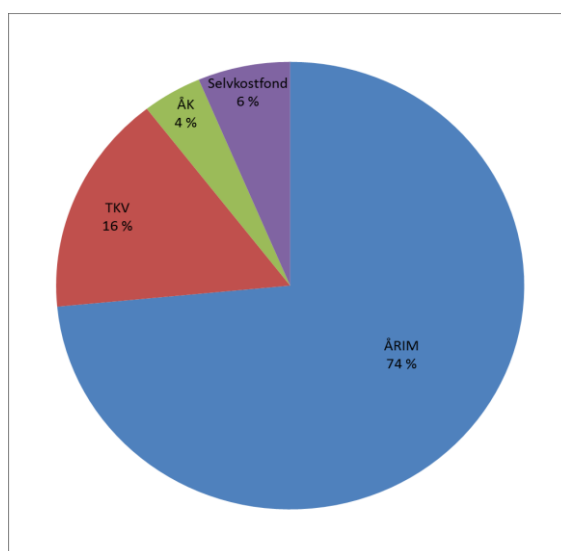
Utfra dette mener Ålesund kommune at det er feil tidspunkt å gå inn i en så omfattende strategiutvikling for Årim. Dette synet er også tidligere blitt formidlet til Årim både fra

rådmann og fra kommunalsjef i Ålesund.

Tiltak 10: Redusere dobbeltarbeid

Årim hevder i strategidokumentet at unødig dobbeltarbeid har en kostnad på 100,- kroner per abonnent per år, som kan unngås ved å overlate kommunale oppgaver til Årim. Ingen av de praktiske oppgavene som Årim nevner inngår i selvkostområdene renovasjon eller slam. Når det gjelder fakturering, så mottar Ålesund kommune filer fra Årim, som trenger minimal bearbeiding før fakturaer sendes ut. Kommunens regnskapskontor følger opp innbetalinger sammen med andre kommunale gebyr. Dette gir allerede en samordningsgevinst for kommunen.

Figuren under viser fordelingen av hva gebyrinntektene fra husholdningsrenovasjon for Ålesund har gått til for 2016:

Kostnadene fra Årim inkluderer innsamlingskostnader fra innleid kontraktør, drift av gjenvinningsstasjon samt administrasjon. Kostnadene fra TKV gjelder forbrenning av avfall. Ålesund sine kostnader inkluderer fakturering, gebyrinnkreving, fakturabehandling, oppfølging av selvkostregelverk, kapitalkostnader på tidligere investeringer, samt myndighetsutøvelse innenfor renovasjon. Ingen av oppgavene som Ålesund kommune utfører blir gjort som dobbeltarbeid i forhold til Årim sine oppgaver. Det er derfor vanskelig å se et innsparingspotensiale på 100,- kr/abonnet for kommunen sine kostnader.

Ålesund kommune reduserte ved Årim sin overtakelse av administrative oppgaver (oppfølging av innhenting etc) i 2011 renovasjonsstaben med 1 stilling. Renovasjon husholdning og slamtømming beslastes i dag for faktisk brukte timer. Det ligger ikke potensiale for videre reduksjon i stab ved overføring av oppgaver. Da Årim i 2015 overtok driften av gjenvinningsstasjonen i Bingsa, gikk de ansatte som jobbet på stasjonen over til Årim.

Årim skriver: *Det er ei lang rekke ulike ordningar for renovasjon langs gater, i friområda og opprydding av marin forsøpling i dei tolv eigarkommunane, mange kommunale etatar og verksemdar er involverte.* Kommunene har plikter etter forurensningsloven og er myndighet på dette området. Dette er ikke overført til Årim, og er heller ikke innenfor selvkostområdet.

Årim skriver videre: *Det finst nedlagde avfallsdeponi og ulovlege avfallsdeponi i alle eigarkommunane. Oppfølging av forureiningssaker og etterdrift er ulik, og eigarkommunane er i stor grad avhengig av konsulenttenester for å handtere sine plikter på feltet. Dette er eit område Årim har kompetanse til å handtere.*

Ålesund kommune besitter denne kompetansen selv. I de tilfellene det blir brukt konsulenttenester er det etter anbud eller rammeavtaler. Om Årim har kompetanse og kapasitet kan de delta i konkurranse med andre tilbydere.

Årim skriver: *Regjeringa har foreslått ei utviding av kommunane si plikt til å ha oversikt over vassforsyningsanlegg. Dette er informasjon det har stor verdi å kople til oversikta over kvar det er separate avløpsanlegg, ei oversikt Årim vedlikeholder i dag.*

Dette vil gjelde private brønner og mindre vannverk, resten har Mattilsynet kontroll med. I Ålesund er det noen få mindre private vannforsyningsanlegg. Vannforsyning ligger langt fra ÅRIM sitt kjerneområde. Kommunen har kartverk beregnet for denne type data.

Miljøservice som er Årim sin underleverandør har og vedlikeholder oversikten over separate avløpsanlegg i Ålesund. Kommunen har anmodet om å få oversendt denne informasjonen for innlegging i Gemini. Det er viktig for å kunne være operative i alle situasjoner at kartverket som brukes er oppdatert.

Årim skriver: *Ved å overføre alle avfallsrelaterte oppgaver til ÅRIM sikrar eigarkommunane eit sterkare kompetansemiljø og betre og meir effektive tenester til innbyggjarane.*

I dag har Ålesund kommune det største fagmiljøet innenfor avfall og slam i regionen. Et aktuelt spørsmål knyttet til Årim sitt forslag, vil være hva som i så fall skal skje med de kommunalt ansatte som jobber på disse områdene i dag.

Situasjonen i Ålesund i dag er at Ålesund Havnevesen, Ålesund Parkering, VAP, VAR og TKV har et positivt og konstruktivt samarbeid om renholdet i Ålesund.

VAP drifter i dag renhold i parker, grøntarealer og badestrender, mens Bingsa Næring rydder opp ved forurensningssaker, tømmer dunker i bysentrum mm. Kommunen mener dette er en god og velfungerende ordning som tar hensyn til aktiviteter som foregår på disse arealene. I tillegg utfører både VAP og Bingsa ekstraordinært renhold i bysentrum når det foregår spesielle arrangement, samt kosting av gater med nylig innkjøpt kostebil. Bingsa Næring utfører arbeid med bystøvsuger, i tillegg har VAP en 50 % stilling til daglig søppelplukking i sentrum, noe som utløste miljøprisen i Ålesund i 2015. Disse tiltakene inngår i det generelle driftsbudsjettet til VAP og Bingsa Næring uten at det er avsatt spesielle midler til dette.

Samarbeidet «Kjærlighet til Ålesund - REN BY» er et samarbeid mellom TKV, Bingsa Næring, Ålesund havnevesen og Ålesund Parkering, der Parkeringen og Havnevesnet rydder, Bingsa samler inn og støvsuger byen og TKV dekker kostnadene med forbrenning.

Oppretting av nytt næringssselskap under Årim

Årim fronter i sitt notat at et nytt næringssselskap som inkluderer Bingsa bør bygge videre på Årim sitt fundament.

Rådmannens anbefaling er at Ålesund kommune bør vente med å ta stilling til endringer i organiseringen av renovasjonstjenesten i regi av Årim til etter kommunereformen er nærmere fastsatt og gjennomført og etter at den nye IKS-loven er vedtatt.

Ålesund kommune har også allerede investert i nødvendig infrastruktur for å håndtere næringsavfall gjennom deponiet og mottaket på Bingsa.

Materialgjenvinning på 50 % er et EU-mål som også er tatt inn i kommuneplanens handlingsdel. Sorteringsanlegg for metaller og materialgjenvinning av bunnaske fra TKV er ett av tiltakene. Når avfall leveres til forbrenning, gir det ca 20 vekt-% bunnaske. Fra 2017 vil alt dette kunne regnes som materialgjenvinning. Husholdningsavfallet fra Ålesund kommune utgjør ca 10.000 tonn årlig. Det arbeides også med flere andre nedstrømsløsninger som vil gi økning i materialgjenvinningen.

Ifølge tall fra Årim produserer Ålesund sine innbyggere 384 kg avfall/år totalt. Ifølge SSB ble det nasjonalt innlevert 439 kg avfall/innbygger i 2015.

Materialgjenvinningsmålet på 50 % tilsier med Årim sine tall at 192 kg må gjenvinnes. Ålesund hadde ved inngangen til 2016 ifølge SSB 46.747 innbyggere. I 2016 ble det samlet inn 9041 tonn i grådunkene til forbrenning. Dvs at 193 kg avfall/person ble forbrent. Resten av avfallet, dvs 191 kg, ble levert inn som papp/papir, plast eller sorterte fraksjoner på miljøstasjon, dvs stort sett sortert avfall som det er greit å materialgjenvinne, og 120 kg av dette ble ifølge Årim materialgjenvunnet. Askeresten etter forbrenning er på 20 %, dvs 39 kg, som materialgjenvinnes 100 % ved at metallet tas ut og gjenbrukes og resten brukes til vegbygging o.a. inne på Bingsa-anlegget samt i avslutningen av gamle deponi. EU er i ferd med å legge føringer for materialgjenvinning av bunnaske.

Ytterligere tiltak som er startet i Bingsa i 2017 er utsortering og materialgjenvinning av hardplast. Denne fraksjonen har tidligere enten vært brent hos TKV eller lagt i deponi. Betydningen av dette for husholdningstallene er foreløpig ikke tallfestet, men bidraget er ikke ubetydelig.

Fretex og UFF samler inn klær fra husholdninger i Ålesund. Bingsa som mottaker av alle tekstiler for Fretex i regionen, mottok i 2016 fra Ålesund 262 tonn klær til gjenbruk. Dette tilsvarer 5,6 kg/innbygger.

Hageavfall fra husholdninger komposteres sammen med slam fra RA4. Kompost anses å være materialgjenvunnet på lik linje med biorest fra biogassanlegg.

Økonomiske konsekvenser:

Årim ønsker å innføre tiltak som innebærer økt gebyr med kroner 250,- pr standardabonnement. Her må kommunen stille spørsmål ved hva en får for disse pengene, og om dette er ønskelig.

Kommuneadvokaten stiller også spørsmål ved lovligheten av å innføre et generelt gebyr for å innføre nedgravde løsninger som ikke kommer allmennheten, men kun enkeltabbonnenter, til gode.

Juridiske konsekvenser:

Kommunen har legalpant som sikrer krav om abonnementsgebyr. Tidligere juridiske vurderinger på fylkesmanns- og direktoratsnivå slår fast at legalpanten ikke kan overføres til IKS.

Ålesund kommune mener at skillet mellom næring og husholdning utfra selvkostprinsippet og prinsippet om at forurensere betaler er bedre ivaretatt i dagens organisering i Ålesund hvor Årim står for de lovpålagte tjenestene, mens egen avdeling i Ålesund kommune utfører næringsvirksomhet. Det er ikke ønskelig å innføre ordninger som gir dårligere sikring mot kryss-subsidiering.

Andre driftsmessige eller organisatoriske konsekvenser:

Ålesund kommune har i dag det største fagmiljøet innenfor avfall og slam i regionen. Dersom Årim skal overta oppgaver knyttet til administrasjon av oppgaver knyttet til renovasjon og slam, samt drift av Bingsa Avfallsplass, vil et svært aktuelt spørsmål være hva som i så fall skal skje med de kommunalt ansatte som jobber på disse områdene i dag.

Konklusjon med begrunnelse:

Ålesund kommune er opptatt av å finne de mest miljøeffektive løsningene for avfallshåndteringen i kommunen. Håndteringen må skje innenfor gjeldende lovverk, samtidig som abonnentene ikke belastes med kostnader utover det som er nødvendig.

Rådmannens anbefaling er at Ålesund kommune bør vente med å ta stilling til endringer i organiseringen av renovasjonstjenesten til etter kommunereformen er nærmere fastsatt og gjennomført. Det vil være uheldig å gjøre vedtak som kan virke begrensende på den nye kommunestrukturen nå før denne er kjent.

Astrid J. Eidsvik
rådmann

Utrykte dokumenter i saken:

*